

Міністерство освіти і науки України

Національний університет харчових технологій

**80 МІЖНАРОДНА НАУКОВА
КОНФЕРЕНЦІЯ
МОЛОДИХ УЧЕНИХ,
АСПІРАНТІВ І СТУДЕНТІВ**

*“Наукові здобутки молоді –
вирішенню проблем харчування людства
у XXI столітті”*

Частина 4

10–11 квітня 2014 р.

Київ НУХТ 2014

2. Сутність принципу взаємної відповідальності держави та інших учасників фінансових правовідносин

Богдана Бусленко, Володимир Крачковський
Національний університет харчових технологій

Вступ. Публічні фінансові відносини між державою та іншими їх учасниками мають будуватися за принципами прозорості, прогнозованості та взаємної відповідальності, оскільки у протилежному випадку суб'єкти господарювання будуть розглядати державу не як свого партнера, а як головного ворога, з наступним ухиленням від сплати податків тощо.

Методи. У сучасній вітчизняній юридичній літературі проблематика змісту принципу взаємної відповідальності держави та інших учасників фінансових правовідносин є малодослідженою. Аналіз літератури показує, що принципи фінансового права вивчаються вітчизняними авторами, як правило, у межах більш широкої проблематики. Нормативною основою роботи є Конституція України, Податковий кодекс України, Бюджетний кодекс України, інші законодавчі та підзаконні акти, які містять норми фінансового права.

Результати. Формування України як демократичної, соціальної та правової держави передбачає зміну підходів до взаємовідносин між державою та приватними особами. Необхідність такого кроку впливає з ряду положень Конституції України, в якій, зокрема, наголошено, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, яка, у свою чергу, відповідає перед людиною за свою діяльність.

Взаємна відповідальність держави і людини розглядалася як «специфічний зв'язок, що виявляється у тому, що держава виступає як носій влади, а громадянин як суб'єкт, підкорений політичному авторитету (владі) держави». При цьому наголошувалось на підпорядкованості людини державі у їх взаємовідносинах.

На сучасному етапі розвитку українського суспільства і держави, коли активізується процес вивчення даної проблеми, суб'єктом, на якому лежить основний тягар відповідальності у взаємовідносинах держави й особи, необхідно визнавати державу. Держава створена для особи, а не особа існує для держави – ось основний принцип цих взаємовідносин цих суб'єктів.

До речі, досі не вироблено загальної термінології щодо цього виду юридичної відповідальності. Існують такі його варіанти, як «державно-правова відповідальність», «конституційна відповідальність», «відповідальність державних органів та їх посадових осіб», «публічно-правова відповідальність».

Необхідно підкреслити, що у дослідженнях, присвяченим відповідальності держави й особи, фактично йдеться про юридичну відповідальність державних органів та їх посадових осіб, що не є тотожним юридичній відповідальності держави. Тобто за змістом дані види відповідальності замінені на внутрішньоорганізаційні відносини, що існують всередині органів влади, і не поширюються на відносини між державою і приватною особою.

Юридична відповідальність держави перед приватним суб'єктом та юридична відповідальність конкретного посадовця або державного органу за незаконні дії або рішення не є тотожними поняттями. По-перше, є різним зміст даних видів відповідальності. По-друге, держава стає суб'єктом відповідальності тільки в конкретних правовідносинах за участю приватної особи, права якої порушені. По-третє, держава як суб'єкт відповідальності, як публічний суб'єкт, відповідальна не за власні дії, а за рішення своїх органів або посадовців, тоді як державні органи та їхні посадовці за своєю природою є публічним суб'єктом, і у правовідносинах відповідальності перед особою втрачають свою публічність, і виступають як особи, що не виконали свої службові обов'язки.

Однією з причин безвідповідальності держави, зокрема у фінансових відносинах, є відсутність ефективних механізмів реалізації відповідальності держави перед особою. Для підвищення рівня правового захисту насамперед приватних осіб необхідним вбачається проведення широкої правороз'яснювальної роботи з населенням, спрямованої на ознайомлення з можливостями захисту своїх прав, свобод та законних інтересів за допомогою адміністративного судочинства. Мова йде про необхідність акцентування на тому, що поряд з вимогою про визнання незаконним рішення посадової особи органу може бути заявлена і вимога про стягнення з відповідача – суб'єкта владних повноважень коштів на відшкодування шкоди, завданої його незаконним рішенням, дією або бездіяльністю.

Висновки. Інститут відповідальності держави перед особою – це одна з головних гарантій прав і свобод людини, закріплених у чинному законодавстві. Держава встановлює механізм власної публічно-правової відповідальності, бере на себе обов'язок забезпечити також можливість її реалізації, зробити доступною для

громадян. Цим досягається послаблення тиску держави на суспільство і водночас підвищується можливість його контролю за діями держави, за рішеннями її органів та посадових осіб.

Література

1. Вдовічен В.А. Податково-правовий компроміс інтересів платника податків і держави: дис. канд. юрид. наук : 12.00.07 / В.А. Вдовічен; Київський національний ун-т внутрішніх справ. – К., 2011. – 222 с.

2. Краковська А. Конституційно-правові основи реалізації соціальної функції держави в Україні / А. Краковська // Юридична Україна. – 2009. – № 7. – С. 33-39.